

Jadwiga Warszyńska, Włodzimierz Kurek

Uniwersytet Jagielloński
Instytut Geografii i Gospodarki Przestrzennej

Dorobek i aktualne problemy badawcze w zakresie turystyki w Instytucie Geografii i Gospodarki Przestrzennej Uniwersytetu Jagiellońskiego

Badania z zakresu geografii turystyki do lat 90. XX w.

Tradycje badań nad turystyką w Uniwersytecie Jagiellońskim sięgają XIX w. Problematyka ta podejmowana była wówczas przez Wincentego Pola, który w latach 1849-1852 kierował pierwszą katedrą geografii w Polsce. W swoich rozważaniach szczególnie dużo miejsca poświęcał walorom krajobrazowym Karpat i możliwościom wykorzystania wód mineralnych dla rozwoju uzdrowisk.

Decydującą rolę w rozwoju badań nad turystyką odegrało jednak, utworzone w 1936 r., Studium Turyzmu Uniwersytetu Jagiellońskiego, jedyny w okresie międzywojennym w Polsce ośrodek badań w zakresie turystyki (Jackowski, Warszyńska 1987). Celem Studium było kształcenie specjalistów w dziedzinie gospodarki turystyczno-uzdrowiskowej oraz prowadzenie prac badawczych. Kierownikiem Studium, którego siedzibą stał się Instytut Geografii UJ, został Stanisław Leszczycki. Badania Studium obejmowały szeroki zakres tematyczny (*Studium Turyzmu 1936-1939*, 1992). Dotyczyły zarówno zagadnień teoretycznych, jak i praktycz-

nych. Głównym obszarem badań były Karpaty, chociaż szereg prac dotyczyło też całej Polski. Należy też podkreślić dużą aktywność Studium Turyzmu w działalności edytorskiej. Staraniem Studium ukazało się bowiem aż 6 tomów *Prac Studium Turyzmu*, 23 zeszyty *Komunikatów Studium Turyzmu UJ* oraz czasopismo *Turyzm Polski* (roczniki 1938-1939).

W pierwszym dziesięcioleciu po drugiej wojnie światowej w badaniach naukowych Instytutu Geografii UJ przeważały kierunki geografii fizycznej, które w ówczesnej sytuacji politycznej miały lepsze warunki rozwoju aniżeli geografia ekonomiczna. Możliwości rozwoju geografii społeczno-ekonomicznej pojawiły się dopiero po roku 1956. Zgodnie z ówczesnymi priorytetami gospodarczymi kraju, rozwijały się przede wszystkim: geografia przemysłu, transportu, rolnictwa, ludności i osadnictwa. Dużo mniej uwagi poświęcano natomiast geografii usług, a także geografii turystyki (Warszyńska 2002). Problematyka turystyczna pojawiła się w pracach Instytutu Geografii UJ dopiero pod koniec lat 50. Inspiratorem badań był prof. Antoni Wrzosek, który jeszcze przed objęciem stanowiska kierownika Katedry Geografii Ekonomicznej w Instytucie Geografii Uniwersytetu Jagiellońskiego w 1955 r., w ramach swoich rozległych zainteresowań, sporo miejsca poświęcał zagadnieniom turystycznym, zwłaszcza Dolnego Śląska. Będąc już w Krakowie, Antoni Wrzosek powołany został w skład Kolegium Redakcyjnego polskiej wersji *Międzynarodowego Słownika Turystycznego*. W swoich badaniach najwięcej uwagi poświęcił obszarom górskim. Przeprowadził porównanie uwarunkowań turystycznych Karpat i Sudetów – dwóch regionów o podstawowym znaczeniu dla rozwijającej się w Polsce turystyki (Wrzosek 1959). Problematyka turystyczna była też przedmiotem prowadzonych przez niego prac magisterskich.

W latach 60. zakres badań nad turystyką uległ znacznemu poszerzeniu. I tak przedmiotem zainteresowań A. Wrzoska stały się wtedy, poza uwarunkowaniami przyrodniczymi rozwoju turystyki w południowej Polsce (1964a), również zagadnienia turystyczne regionu francuskich Pirenejów (1964b). Poza tym w omawianym okresie opublikowane zostały dwa opracowania J. Warszyńskiej, a mianowicie monografia turystyczna Węgier (1967) oraz praca dotycząca funkcji turystycznej Krakowa (1968). W latach 1968-1973 ukazała się, opublikowana w 7 tomach, *Bibliografia turystyki polskiej*, pionierskie opracowanie A. Jackowskiego, bardzo przydatne w badaniach naukowych z zakresu turystyki.

Problematykę turystyczną zaczęto też uwzględniać na szerszą skalę w programie kształcenia studentów. Prowadzono wykłady monograficzne, a studenci podejmowali tematy prac magisterskich z zakresu turystyki.

Prawdziwy przełom w rozwoju geografii turystyki w Instytucie Geografii UJ nastąpił jednak dopiero w latach 70. Decydujący wpływ na to miały następujące wydarzenia natury organizacyjno-instytucjonalnej:

1/ nawiązanie kontaktów z ośrodkami zagranicznymi; udział w pracach Grupy Roboczej Geografii Turyzmu przy Międzynarodowej Unii Geograficznej; uczestnictwo w sympozjach i kongresach; wreszcie organizacja przez Instytut Geografii międzynarodowego sympozjum na temat: *Zagadnienia terminologii w geografii turystyki 1974 r.*

2/ wyrażenie zgody ówczesnego Ministerstwa Szkolnictwa Wyższego na uruchomienie w Instytucie Geografii UJ od października 1977 r. pierwszej i jedynej w Polsce specjalności z geografii turystyki;

3/ utworzenie w 1979 r. w IG UJ Zakładu Geografii Turystyki, kierowanego przez J. Warszzyńską;

4/ powołanie w 1979 r. Komisji Geografii Turystyki Polskiego Towarzystwa Geograficznego i powierzenie funkcji przewodniczącej J. Warszzyńskiej.

W prowadzonych badaniach nad turystyką, IG UJ nawiązał współpracę z licznymi instytucjami i towarzystwami naukowymi, ponadto współpracował z urzędami administracji państwowej, zwłaszcza z resortem turystyki (GKKFiT, GKT). W ramach tych rozległych kontaktów powstało szereg prac badawczych, ekspertyz, recenzji i opinii. Tematyka turystyczna stanowiła również przedmiot badań związanych z realizacją tematów kierowanych centralnie, m.in. programu rządowego „Wisła”. Pracownicy ośrodka krakowskiego uczestniczyli w licznych konferencjach i sympozjach. Byli też organizatorami takich spotkań w Instytucie, że przypomniemy chociażby ogólnopolską konferencję nt. *Problemy badawcze geografii turystyki w Polsce w latach 1970-1978* (1978).

W latach 70. wzrosła wydatnie liczba publikacji z dziedziny turystyki, nastąpiło poszerzenie pola badawczego, zaczęto stosować w coraz szerszym zakresie metody matematyczne. Podejmowano różnego rodzaju studia regionalne, ukierunkowane problemowo bądź też o charakterze kompleksowym, dotyczące głównie obszaru byłego województwa krakowskiego. Do tych pierwszych należą prace A. Jackowskiego na temat wpływu turystyki na dochody ludności byłego powiatu nowotarskiego (1971) oraz jej znaczenia dla rozwoju osadnictwa wiejskiego na Podhalu (1976). Ujęcie kompleksowe prezentuje natomiast współautorskie opracowanie A. Jackowskiego i J. Warszzyńskiej dotyczące funkcji turystycznej regionu muszyńskiego (1979). D. Ptaszycka-Jackowska i A. Jackowski podjęli też badania w zakresie turystyki w Langwedocji-Roussillon we Francji (1975), a J. Groch w Badenii-Wirtembergii w Niemczech (1978).

Dużo miejsca w problematyce badawczej zajmowało zagadnienie waloryzacji turystycznej. Prowadzone badania wymagały rozwiązania określonych problemów metodologicznych. Przedmiotem oceny były najczęściej elementy środowiska przyrodniczego, a z metod początkowo stosowano bonitację punktową, a później, opracowaną przez J. Warszzyńską, metodę modelową. Metoda ta, poprzez wprowadzenie do wzoru ilościowych parametrów elementów środowiska, dała w miarę obiektywną charakterystykę jego cech (1974). Wypracowaną metodę Autorka wykorzystała w całej serii prac określających atrakcyjność turystyczną miejscowości południowo-wschodniej Polski (7 opracowań w latach 1972-1979).

Wśród opracowań z lat 70. na szczególne wyróżnienie zasługuje praca pt. *Podstawy geografii turystyki* autorstwa J. Warszzyńskiej i A. Jackowskiego, przedstawiająca całokształt problematyki geografii turystyki. Należy podkreślić, że jest to pierwszy podręcznik w Polsce z tego zakresu.

Utworzenie pod koniec lat 70. Zakładu Geografii Turyzmu i specjalności z zakresu turystyki zaowocowało bogatym dorobkiem publikacyjnym w latach 80. Dotyczy to nie tylko liczby opracowań, ale także dalszego rozszerzania problematyki badawczej oraz postępu w metodologii badań. I tak J. Warszyńska prowadziła badania prognostyczne, m.in. z zastosowaniem metody „Monte Carlo” dla rozkładu przestrzennego ruchu weekendowego (1980), a A. Jackowski – badania nad typologią miejscowości turystycznych przy użyciu metod taksonomii numerycznej (1981).

Charakter metodyczny miały również prace problemowe zapoczątkowane pod koniec lat 70., określające relacje między turystyką a szeroko rozumianym środowiskiem wiejskim Karpat. W ten nurt wpisują się opracowania W. Kurka, zarówno o charakterze ogólnym, jak również konkretne ujęcia badawcze, dotyczące różnego rodzaju dodatnich i ujemnych oddziaływań gospodarki rolnej na turystykę oraz wpływu turystyki na przemiany społeczno-ekonomiczne wsi (1983, 1984, 1987, 1990). Znacznie poszerzone i pogłębione badania, a także nowe ujęcia metodyczne, zwłaszcza zastosowanie wielowymiarowej analizy porównawczej do klasyfikacji typologicznej, znajdziemy też w pracach J. Grocha nad uwarunkowaniami i funkcjonowaniem uzdrowisk (1983a, 1983b, 1984). Oryginalne pod względem stosowanych metod są również opracowania J. Jemioły nad dostępnością komunikacyjną Karpat (1985).

Do problemów badawczych, które pojawiły się w latach 80., należy ruch pielgrzymkowy. Tematyka ta, mająca aspekt społeczny, prezentowała nowy kierunek badań podjętych w Instytucie przez A. Jackowskiego. W jego bogatym dorobku naukowym z tego okresu znajdują się prace o charakterze teoretycznym (1987a, 1987b, 1987c), a także szczegółowe opracowania odnoszące się do pielgrzymek w Polsce (1989).

W latach 80. w Zakładzie Geografii Turyzmu UJ w dalszym ciągu najczęstszym przedmiotem badań, czy to w ujęciu monograficznym, czy problemowym, była problematyka turystyczna w obrębie regionów, głównie w różnych częściach Karpat. W ten nurt badawczy wpisują się prace: A. Wrzoska (1980), J. Warszyńskiej (1981, 1982, 1984), J. Grocha (1983), A. Jackowskiego (1989), J. Jemioły (1981) i W. Kurka (1989). W owym czasie powstały też opracowania dotyczące zagranicznych regionów turystycznych: J. Grocha o Wielkiej Brytanii (1980), A. Jackowskiego o ZSRR (1980) oraz J. Grocha i W. Kurka o Azji Południowo-Wschodniej (1987). Omawiając tematykę regionalną, należałoby też wspomnieć o zorganizowanej w 1985 r. przez Zakład i Komisję Geografii Turyzmu PTG Międzynarodowej Konferencji Karpackiej.

Okres przemian lat 90. wpłynął wydatnie na rozszerzenie problematyki badawczej w zakresie geografii turystyki. W sytuacji wzrastającego na wsi bezrobocia ważne były zwłaszcza badania dotyczące wykorzystania turystyki jako czynnika aktywizacji rozwoju społeczno-gospodarczego wsi. Problem rozwoju turystyki na obszarach wiejskich Karpat podjął w swoich badaniach W. Kurek (1990, 1994, 1996a, 1996b). Zachodzące zmiany znalazły też odzwierciedlenie w pracach J. Grocha, a dotyczyły funkcjonowania uzdrowisk w nowej, zmieniającej się sytuacji spo-

łeczno-ekonomicznej (Groch 1991, 1992, 1994, 1997). W omawianym okresie ukazała się również, pod redakcją J. Warszzyńskiej, obszerna monografia pt. *Karpaty Polskie. Przyroda, człowiek i jego działalność* (1995).

Na początku lat 90. przede wszystkim zaznaczył się wyraźny postęp w dziedzinie badań nad ruchem pielgrzymkowym. Na szczególną uwagę zasługują tu obszerne prace A. Jackowskiego o charakterze kompleksowym pt. *Zarys geografii pielgrzymek* (1991a) oraz *Pielgrzymki i turystyka religijna w Polsce* (1991b). Poprzez swoje badania nad turystyką religijną A. Jackowski stworzył nową dyscyplinę - geografie religii. Problematyką geografii religii zajmują się też: I. Sołjan, autorka pracy pt. *Funkcjonowanie sieci maryjnych ośrodków kultowych w Karpatach Polskich w latach 1772-1992*, (1999) oraz E. Bilska-Wodecka, która opublikowała pracę pt. *Geneza i typologia kalwarii w Europie* (1999). Od 1994 r. problematyka ta wchodzi w zakres badań naukowych Zakładu Geografii Religii.

Największym osiągnięciem Zakładu Geografii Turyzmu, jako zespołu autorskiego, jest, wydana pod redakcją J. Warszzyńskiej przez Wydawnictwo Naukowe PWN (w 2 częściach), *Geografia turystyczna świata* (I wyd. 1994 r.). Zawiera ona informacje o wszystkich krajach świata (w cz. 1 – kraje europejskie, w cz. 2 – kraje pozaeuropejskie).

Omawiając tematykę regionalną, nie można też pominąć współautorstwa pracowników Zakładu Geografii Turyzmu popularnych w latach 90. na rynku wydawniczym pozycji encyklopedycznych i kartograficznych, takich jak: *Encyklopedia Geograficzna Świata*, *Encyklopedia Polski*, *Przeglądowy Atlas Świata*.

Aktualne problemy badawcze

Według J. Warszzyńskiej głównymi problemami badawczymi geografii turystyki są: 1/ człowiek jako podmiot ruchu turystycznego, 2/ ruch turystyczny, jako zjawisko społeczne oraz 3/ przestrzeń turystyczna, rozumiana jako przestrzeń geograficzna, w której zachodzą zjawiska turystyczne.

Przedmiotem badań winny być natomiast czynniki rozwoju, struktura, rozmieszczenie i wszelkie relacje przestrzenne szeroko rozumianych zjawisk turystycznych oraz związane z nimi procesy (przyrodnicze, społeczne, ekonomiczne), które zachodzą w określonej ich zasięgiem przestrzeni geograficznej (Warszzyńska 1986).

Wszystkie wymienione problemy badawcze znajdują swe odzwierciedlenie w najnowszych opracowaniach pracowników Zakładu Gospodarki Turystycznej i Uzdrawiskowej, czyli dawnego Zakładu Geografii Turyzmu.

I tak przedmiotem zainteresowań W. Kurka jest od kilku lat problematyka rozwoju turystyki w europejskich regionach górskich (2004a). Jego badania obejmują między innymi analizę najważniejszych form ruchu turystycznego występujących na obszarach górskich (turystyka piesza, narciarstwo, turystyka speleologiczna,

przyrodnicza itp.), a także problemy rozwoju turystyki na obszarach wiejskich, w parkach narodowych oraz w uzdrowiskach. Opracowania te ukazują również skutki wpływu turystyki na stosunki społeczno-ekonomiczne badanych obszarów, jak również na zmiany w środowisku przyrodniczym terenów górskich.

Zagadnienie przyrodniczych skutków rozwoju turystyki jest też przedmiotem zainteresowań M. Miki. W pracy pt. *Turystyka a przemiany środowiska przyrodniczego Beskidu Śląskiego* (2004) ukazał on zmiany zachodzące w środowisku przyrodniczym Beskidu Śląskiego pod wpływem turystyki, a konkretnie narciarstwa, ruchu pieszego i budownictwa drugich domów.

Kolejny kierunek badań to relacje pomiędzy przyrodniczymi obszarami chronionymi a ich turystycznym użytkowaniem. W ramach tego nurtu w Zakładzie Gospodarki Turystycznej i Uzdrowiskowej Uniwersytetu Jagiellońskiego realizuje się dwa tematy. I tak D. Ptaszycka-Jackowska i R. Pawlusiński opracowują temat dotyczący metod wyznaczania ograniczeń przestrzennych dla zagospodarowania turystycznego rezerwatów biosfery (na przykładzie Babiej Góry), a B. Zawilińska prowadzi badania nad kierunkami i zasadami rozwoju turystyki w karpaccich parkach krajobrazowych.

Badania pracowników Zakładu prowadzone w parkach krajobrazowych w Karpatach koncentrują się między innymi: na ocenie walorów turystycznych parków krajobrazowych i możliwości ich wykorzystania dla różnych form turystyki, ocenie ich zagospodarowania turystycznego, analizie form turystyki, analizie i ocenie zmian w środowisku przyrodniczym i społecznym parków pod wpływem rozwoju turystyki, a także na określeniu priorytetowych kierunków rozwoju turystyki w parkach.

Przedmiotem zainteresowań pracowników Zakładu Gospodarki Turystycznej i Uzdrowiskowej UJ jest też problematyka harmonijnego rozwoju turystyki, a zwłaszcza zagadnienie zrównoważonego rozwoju. Problematyce tej kilka opracowań poświęcił W. Kurek (2004b). Na ten temat powstała też praca autorstwa E. Kidoń, omawiająca zagadnienie zrównoważonego rozwoju uzdrowisk Beskidu Sądeckiego (2003). W trakcie realizacji jest natomiast temat podjęty przez M. Mikę dotyczący oceny dotychczasowego rozwoju turystyki na obszarach górskich w Polsce w świetle idei zrównoważonego rozwoju. Kilka opracowań wykonanych przez D. Ptaszycką-Jackowską (2003, 2004a, 2004b) oraz W. Kurka (2003, 2005) poświęcono rozwojowi turystyki transgranicznej oraz międzynarodowej współpracy w dziedzinie rozwoju turystyki na pograniczu polsko-czesko-słowackim. Prace wymienionych autorów omawiają między innymi: warunki, możliwości i bariery rozwoju turystyki transgranicznej, konkurencyjność a komplementarność w ofercie turystycznej regionów transgranicznych i przygranicznych oraz ekonomiczne, społeczne i polityczne bariery rozwoju międzynarodowego ruchu turystycznego w Karpatach.

Do istotnych problemów badawczych Zakładu należą zagadnienia, które podejmuje w swoich opracowaniach D. Ptaszycka-Jackowska. Dotyczą one: rozwoju turystyki na obszarach chronionych (stref ochronnych, metod sporządzania planów zagospodarowania przestrzennego oraz ochrony parków narodowych i krajobrazowych), metodyki przestrzennego planowania wypoczynku w miastach oraz dostępności komunikacyjnej regionów turystycznych.

W ostatnich latach nowymi tematami badawczymi są zagadnienia związane z działalnością samorządów na rzecz rozwoju turystyki. Autorem obszernego opracowania na ten temat jest R. Pawlusiński. W pracy pt. *Samorząd lokalny a rozwój turystyki. Przykład gmin Wyżyny Krakowsko-Częstochowskiej* (2005) autor wykazał, że współpraca gmin istotnie przyczynia się do aktywizacji turystycznej całego regionu. Zaproponował także metodę ich oceny na podstawie kilku kryteriów. Są nimi: programowanie i organizacja rozwoju turystycznego gminy, promocja turystyczna, przystosowanie przestrzeni gminy do pełnienia funkcji turystycznej, promocja gospodarcza, oraz współpraca na rzecz rozwoju turystyki z instytucjami zewnętrznymi.

Rozwój turystyki w okresie przemian ustrojowych w Polsce najbardziej uwiadczenia się poprzez postęp w zagospodarowaniu turystycznym, zwłaszcza w budownictwie hoteli. Zagadnienia te, na przykładzie Krakowa, są przedmiotem kilku opracowań K. Rotter (2002, 2004).

Kontynuowane są też badania, głównie przez R. Faracika, związane z turystyką i wypoczynkiem na obszarach podmiejskich (2003, 2004). Skupiają się one na: uwarunkowaniach rozwoju turystyki i wypoczynku na obszarach podmiejskich Krakowa, stanie ich zagospodarowania turystycznego oraz wielkości i strukturze ruchu turystycznego, stopniu rozwoju i strukturze funkcji wypoczynkowej, na kierunkach dalszego rozwoju funkcji wypoczynkowej oraz na porównaniu polskich i europejskich rozwiązań w dziedzinie kształtowania funkcji wypoczynkowej na obszarach podmiejskich.

Kolejnym tematem badawczym są uzdrowiska. Badania z tego zakresu obejmują szeroko pojęte zagadnienia: walorów turystycznych (wypoczynkowych, krajoznawczych i specjalistycznych), zagospodarowania turystycznego (zwłaszcza jego charakterystyki i przemian) oraz ruchu turystycznego (krajowego i zagranicznego, sezonowości, pojemności i chłonności turystycznej). Problematyka badawcza obejmuje ponadto aspekty ekonomiczne w tym problemy funkcjonowania i przemian miejscowości uzdrowiskowych w Polsce i w innych krajach europejskich. Duże znaczenie w badaniach geograficznych przywiązuje się do zagadnienia koegzystencji funkcji leczniczej i turystycznej. Z tego też względu priorytetem wydaje się być określenie możliwości dalszego funkcjonowania uzdrowisk w oparciu o zasady zrównoważonego rozwoju, z uwzględnieniem współcześnie występujących ograniczeń i barier. Problematyki uzdrowiskowej dotyczą badania E. Pitrus omawiające kierunki przekształceń karpaccich uzdrowisk w Polsce w warunkach gospodarki wolnorynkowej (2005, 2006).

W Instytucie Geografii i Gospodarki Przestrzennej UJ prowadzi się też badania dotyczące turystyki wiejskiej i agroturystyki, w powiązaniu z innymi funkcjami terenów wiejskich, a zwłaszcza z rolnictwem. Szereg prac z tego zakresu opublikował Cz. Guzik (1999, 2001, 2003).

Na koniec warto dodać, że mimo upływu 70 lat od założenia Studium Turyzmu w UJ podejmowane wtedy problemy badawcze i stosowane metody nie straciły na aktualności. Co więcej, również dzisiaj inspirują młodą kadrę naukową do nowych poszukiwań.

Bibliografia na temat dorobku geografii turystyki w IGiGP UJ

- Dziegieć E., Liszewski S., 2002, *Rozwój badań geografii turystyki w Polsce w XX wieku*, Turyzm, 12, 2.
- Jackowski A., 1974, *Rozwój geografii turystyki w Polsce*, Zesz. Nauk. UJ, Prace Geogr., 38.
- Jackowski A., Warszzyńska J., 1987, *Rozwój badań z zakresu geografii turystyki w ośrodku krakowskim w latach 1945-1986*, Folia Geogr., ser. Geogr.-Oecon., 20.
- Jackowski A. (red.) 1992, *Studium Turystyki Uniwersytetu Jagiellońskiego (1936-1939)*, Zesz. Nauk. UJ, Prace Geogr., 89.
- Kurek W., 2003, *Wybrane problemy badawcze geografii turystyki*, [w:] G. Gołembski (red.), *Kierunki rozwoju badań naukowych w turystyce*, Wyd. Nauk. PWN SA., Warszawa.
- Kurek W., 2005, *Problematyka badawcza z zakresu turystyki w Instytucie Geografii i Gospodarki Przestrzennej*, [w:] *Turystyka w badaniach naukowych w Polsce i na świecie*, AWF Kraków – WSiIZ Rzeszów.
- Liszewski S., 1992, *Geography of Tourism in Poland*, Turyzm, 2, 1.
- Liszewski S., 2003, *Wkład geografii w rozwój turystyki w Polsce*, [w:] G. Gołembski (red.), *Kierunki rozwoju badań naukowych w turystyce*, Wyd. Nauk. PWN SA, Warszawa.
- Warszzyńska J., 1986, *Problemy badawcze geografii turystyki*, Folia Geogr., ser. Geogr.-Oecon., 19.
- Warszzyńska J., (red), 1992, *Scientific and Didactic Activity in Polish University Centres on the Geography of Tourism*, Zesz. Nauk. UJ, Prace Geogr., 86.
- Warszzyńska J., 1999, *Geografia turystyki* [w:] *Rozwój i dorobek nauk geograficznych w Uniwersytecie Jagiellońskim*, IG UJ, Kraków.
- Warszzyńska J., 1999, *Główne problemy badawcze geografii turystyki*, Turyzm, 9, 1.

Wybór literatury

Lata 30.

- Chorabik T., 1939, *Sezon letni 1938 w ruchu uzdrowiskowo-letniskowym w województwie krakowskim*, Komunikaty Studium Turystyki UJ, 15.
- Fularski M., 1938, *Aktualne problemy turystyki zagranicznej*, Prace Studium Turystyki UJ, 6.
- Leszczycka W., 1939, *Ruch uzdrowiskowo-letniskowy w województwie pomorskim w sezonie letnim 1938*, Komunikaty Studium Turystyki UJ, 16.
- Leszczycki S., 1931, *Województwo krakowskie jako teren turystyczny*, Pam. Pol. Tow. Balneol., 10.
- Leszczycki S., 1932, *Geografia turystyczna jako naukowe ujęcie zagadnień turystycznych*, Pam. Pol. Tow. Balneol., 2.
- Leszczycki S., 1933, *Ruch letniskowy na Podhalu*, Pam. Pol. Tow. Balneol., 12.
- Leszczycki S., 1937, *Podhale jako region uzdrowiskowy* [w:] *Rozważania z geografii turystyki*, Prace Studium Turystyki UJ, 1.
- Leszczycki S., 1937, *Współczesne zagadnienia turystyki*, Komunikaty Studium Turystyki UJ, 3.

- Leszczycki S., 1937, *Zagadnienia geografii turystyki*, Komunikaty Studium Turyzmu UJ, 2.
- Leszczycki S., 1938, *Region Podhala. Podstawy geograficzno-gospodarcze planu regionalnego* [w:] Prace Inst. Geogr. UJ, 20.
- Leszczycki S., 1938, *Wytyczne gospodarki uzdrowiskowo-lotniskowej w Karpatach*, Komunikaty Studium Turyzmu UJ, 12.
- Leszczycki S., 1939, *Podstawy gospodarki uzdrowiskowo-lotniskowej w Karpatach*, Prace Studium Turyzmu UJ, 5.
- Leszczycki S., 1939, *Uzdrowiska Polski, ich rozmieszczenie oraz rozwój w latach 1921-1939*, Komunikaty Studium Turyzmu UJ, 21.
- Orłowicz M., 1938, *Podział Karpat Polskich na grupy górskie z punktu widzenia turystycznego*, Komunikaty Studium Turyzmu UJ, 4.
- Tokarski Z., 1939, *Zagospodarowanie turystyczne Karpat Polskich. Rozmieszczenie i typy schronisk*, Turyzm Polski, 2-4.
- Trybowska E., 1938, *Geograficzne rozprzestrzenienie narciarstwa na kuli ziemskiej*, Turyzm Polski, 11-12.
- Zaczyński E. J., 1938, *Dwadzieścia lat rozwoju Zakopanego 1918-1937, I. Frekwencja w uzdrowisku*, Komunikaty Studium Turyzmu UJ, 9.

Lata 50. i 60.

- Warszyńska J., 1967, *Z problemów geografii turystyki na Węgrzech*, Zesz. Nauk. UJ, Prace Geogr., 15.
- Warszyńska J., 1968, *Kraków jako ośrodek turystyczny*, Folia Geogr., ser. Geogr.-Oecon., 1.
- Wrzosek A., 1959, *Sudety a Karpaty. Próba paralelizacji turystycznej*, Wierchy, 28.
- Wrzosek A., 1964a, *Naturalne warunki rozwoju turystyki w Polsce Południowej*, Probl. Ekonom., 1, Kraków.
- Wrzosek A., 1964b, *Próba charakterystyki regionu Pirenejów Francuskich*, Roczn. Nauk. Dydakt. WSP w Krakowie, 5, Prace Geogr., 3.

Lata 70.

- Groch J., 1978, *Turystyka w Badenii – Wirtembergii*, Zesz. Nauk. UJ, Prace Geogr., 46.
- Jackowski A., 1971, *Wpływ turystyki na kształtowanie się dochodów ludności pow. Nowy Targ*, Folia Geogr., Ser. Geogr.- Oeconom., 4.
- Jackowski A., 1973, *Bibliografia turystyki polskiej do roku 1972*, Inst. Turystyki, Warszawa.
- Jackowski A., 1976, *The influence of tourism on village settlement units in the Podhale region*, Zesz. Nauk. UJ, Prace Geogr., 43.
- Jackowski A., Warszyńska J., 1979, *Funkcja uzdrowiskowa i turystyczna regionu muszyńskiego*, [w:] *Sądecczyzna Południowo-Wschodnia II*, Zesz. Nauk. UJ, Prace Hist., 60.
- Ptaszycka-Jackowska D., 1975, *Turystyka w regionie Langwedocja – Roussillon (Francja)*, Ruch Turyst., 2.
- Warszyńska J., 1970, *Waloryzacja miejscowości z punktu widzenia atrakcyjności turystycznej (zarys metody)*, Zesz. Nauk. UJ, Prace Geogr., 27.

- Warszyńska J., 1972, *Ocena walorów turystycznych miejscowości położonych w dorzeczu Białej Dunajcowej*, *Folia Geogr., ser. Geogr.-Oecon.*, 5.
- Warszyńska J., 1974, *Ocena zasobów środowiska naturalnego dla potrzeb turystyki na przykładzie woj. krakowskiego*, *Zesz. Nauk. UJ, Prace Geogr.*, 36.
- Warszyńska J., 1974, *Ruch turystyczny w Tatrach*, *Czasop. Geogr.*, 45,1.
- Warszyńska J., 1976, *Evaluation of tourist attractiveness of the natural environment for the needs of holiday recreation*, *Zesz. Nauk. UJ, Prace Geogr.*, 43.
- Warszyńska J., 1978, *Miejskie województwo krakowskie jako zaplecze rekreacyjne Krakowa*, *Folia Geogr., ser. Geogr.-Oecon.*, 11.
- Warszyńska J., Jackowski A., 1978, *Podstawy geografii turystyki*, PWN, Warszawa, 337.

Lata 80.

- Groch J., 1983a, *Funkcja uzdrowiskowa i turystyczna południowo-wschodniej Sądeczczyzny* [w:] *Wybrane problemy geograficzne Sądeczczyzny*, Kraków.
- Groch J., 1983b, *Użytkowanie przestrzeni uzdrowiskowej Szczawnicy i Krynicy*, *Zesz. Nauk. UJ, Prace Geogr.*, 56.
- Groch J., 1984 *An Attempt to Use Multivariation Typological Classification Division in Studies on Land Use of Areas of Health Resort and Tourist Function*, *Zesz. Nauk. UJ, Prace Geogr.*, 60.
- Groch J., Kurek W., 1987, *Turystyka zagraniczna w Azji Południowo-Wschodniej*, *Zesz. Nauk. UJ, Prace Geogr.*, 70.
- Jackowski A., 1980, *Turystyka w Związku Radzieckim*, *Ruch Turyst.*, Monografie, 19, SGPiS, Warszawa.
- Jackowski A., 1981, *Typologia funkcjonalna miejscowości turystycznych (na przykładzie województwa nowosądeckiego)*, *Rozpr. Habil.*, UJ, 53, Kraków.
- Jackowski A., 1987a, *Wybrane problemy turystyki pielgrzymkowej*, *Zesz. Nauk. UJ, Prace Geogr.*, 68.
- Jackowski A., 1987b, *Les problèmes principaux de la géographie des pèlerinages*, *Geografia*, Roma, 10, 2.
- Jackowski A., 1989, *Wybrane problemy geografii pielgrzymek w Polsce*, *Folia Geogr., ser. Geogr.-Oecon.*, 22.
- Jemioło J., 1981, *Zagospodarowanie turystyczne rejonu rożnowsko-czchowskiego*, *Probl. Zagosp. Ziem Górskich*, 21.
- Kurek W., 1983, *Problems of development of tourism in rural areas* [w:] *Tourisme et loisirs aux environs de grandes villes*, Commission of the Geography of Tourism and Leisure IGU, Łódź.
- Kurek W., 1984, *Influence of Agriculture Development on Tourist Values of the Natural Environment of Polish Carpathians*, [in:] *Rural Life and the Exploitation of Natural Resources in Highlands and High - Latitude Zones*, Univ. of Barcelona.
- Kurek W., 1987, *Turystyka jako czynnik społeczno-gospodarczych przemian wsi podhalańskiej (na przykładzie Białki)*, *Zesz. Nauk. UJ, Prace Geogr.*, 68.
- Warszyńska J., 1980, *The application of the simulation method „Monte Carlo” to forecast spatial distribution of tourists movement*, *Folia Geogr., ser. Geogr.-Oecon.*, 13.

- Warszyńska J., 1982, *Tourist travel in the Tatra Mountains*, Frankfurter Wirtschafts- und Sozial-Geographische Schriften, 41.
- Warszyńska J., 1984, *Geography of Tourism in Poland*, Geo-Journal, 9, 1.
- Warszyńska J., 1985, *Funkcja turystyczna Karpat Polskich*, Folia Geogr., ser. Geogr.-Oecon., 18.
- Warszyńska J., 1989, *Eine Modellmethode zur Bewertung der Umwelt für Erholungszwecke (am Beispiel der Vorstadtzone Krakaus)*, Bohumer Geographische Arbeiten, 51, Paderborn.
- Warszyńska J., Jackowski A., 1986, *Studies on the Geography of Tourism*, Annals of Tourism Research, 13, Pergamon Press INC.

Lata 90.

- Bilska-Wodecka E., 1999, *Geneza i typologia kalwarii w Europie*, Inst. Geogr. i Gosp. Przestrz. UJ, Kraków.
- Birek U., 1991, *Turystyka w gminie Uście Gorlickie w opinii miejscowej ludności*, Zesz. Nauk. UJ, Prace Geogr., 84.
- Birek U., 1997, *Kraków jako obszar wypoczynku codziennego i weekendowego jego mieszkańców*, Folia Geogr., ser. Geogr.-Oecon., 29-30.
- Gaś M., 1999, *Drugie domy jako element zagospodarowania turystycznego wsi w strefie podmiejskiej Krakowa*, Folia Geogr., ser. Geogr.- Oeconom., 29-30.
- Geografia turystyczna świata*, 1994, J. Warszyńska (red.), PWN, Warszawa.
- Groch J., 1991, *Badania diagnostyczne uzdrowisk polskich z zastosowaniem metod wielowymiarowej analizy porównawczej*, Rozpr. Habil. UJ, 220, Kraków.
- Groch J., 1992, *Contemporary Problems of Balneological Curing Development in Polish Carpathians Spas*, Zesz. Nauk. UJ, Prace Geogr., 86.
- Groch J., 1994, *Eine Analyse Polnischer Kurorte mittels einer multidimensionalen Vergleichsmethode*, Salzburger Geographische Arbeiten, 26, Institut für Geographie der Universität Salzburg.
- Groch J., 1997, *Uzdrowiska i lecznictwo uzdrowiskowe w Polsce w okresie transformacji systemu ekonomicznego państwa (na przykładzie uzdrowisk karpaccich)* [w:] B. Domański, A. Jackowski (red.), *Geografia, Człowiek, Gospodarka*, Inst. Geogr. UJ, Kraków.
- Guzik Cz., 1999, *Warunki rozwoju agroturystyki w południowo-wschodniej Polsce* [w:] R. Orłowski, Z. Ziolo (red.) *Przemiany gospodarcze struktur przestrzennych w procesie przechodzenia do gospodarki rynkowej*, WSZiA w Zamościu.
- Jackowski A., 1991a, *Rozwój funkcji turystycznej Zakopanego w okresie międzywojennym* [w:] R. Dutkova (red.), *Zakopane w czterysta lat później*, 2, KAW.
- Jackowski A., 1991b, *Zarys geografii pielgrzymek*, Zesz. Nauk. UJ, Prace Geogr., 85, 230.
- Jackowski A., 1991c, *Pielgrzymki i turystyka religijna w Polsce*, Instytut Turystyki, Warszawa, s. 83.
- Karpaty Polskie. Przyroda, człowiek i jego działalność*, 1995, J. Warszyńska (red.), UJ, Kraków.
- Koliba A., 1992, *Development of Tourism in Spain*, Zesz. Nauk. UJ, Prace Geogr., 86.
- Kurek W., 1990, *Wpływ turystyki na przemiany społeczno-ekonomiczne obszarów wiejskich Polskich Karpat*, Rozpr. Habilit. nr 194, UJ.

- Kurek W., 1994, *Der Einfluß des Tourismus auf sozioökonomische Wandlungsprozesse der ländlichen Gebiete in den polnischen Karpaten*, Salzburger Geographische Arbeiten, 26, Beiträge zur regionalen Geographie von Polen und Österreich, Salzburg.
- Kurek W., 1996a, *Agriculture versus tourism in rural areas of the Polish Carpathians*, GeoJournal 38, 2, Kluwer Academic Publishers, Dordrecht/Boston/London.
- Kurek W., 1996b, *Spoleczne i ekonomiczne przemiany wiejskich obszarów Karpat pod wpływem turystyki* [w:] R. Domański (red.), *Nowa generacja w badaniach gospodarki przestrzennej*, Biuletyn z. 174, KPZK PAN, Warszawa.
- Kurek W., 1999, *Rozwój turystyki i jej wpływ na środowisko przyrodnicze Alp*, Turyzm 9, 1.
- Rotter K., 1999, *Restrukturyzacja przedsiębiorstw turystycznych w Krakowie* [w:] T. Wawak (red.) *Zmieniające się przedsiębiorstwo w zmieniającej się politycznie Europie*, 2, Wyd. Inform. Ekon., Kraków.
- Warszyńska J., 1991, *Ruch turystyczny w Zakopanem po drugiej wojnie światowej* [w:], R. Dutkova (red.), *Zakopane w czterysta lat później*, 2, KAW.
- Warszyńska J., 1991, *Turystyka* [w:] I. Dynowska, M. Maciejewski (red.) *Dorzecze Górnej Wisły*, PWN, Warszawa-Kraków.
- Warszyńska J., 1992, *Cracow as the Centre of Tourist Traffic*, Turyzm, 1.
- Warszyńska J., 1996, *Kraków jako ośrodek ruchu turystycznego* [w:] B. Obrębska-Starckowa, A. Jelonek (red.), *Przemiany środowiska przyrodniczego i procesy rozwojowe miasta po II wojnie światowej*, Folia Geogr., ser. Geogr.-Phys., 26-27, ser. Geogr.-Oecon., 27-28 (1994-1995).
- Woźniak M., 1997, *Ruch turystyczny w Ojcowskim Parku Narodowym w latach 1993-1994*, Prace i Mater. Muzeum OPN.

Lata 2000

- Faracik R., 2003, *The state of research on tourism and recreation in suburban zones of major Polish cities*, [w:] W. Kurek (red.), *Issues of tourism and health resort management*, Prace Geogr. Inst. Geogr. i Gosp. Przest. UJ.
- Faracik R., 2004, *Funkcja turystyczna strefy podmiejskiej Krakowa*, IGiGP UJ, Kraków.
- Faracik R., 2004, *Międzynarodowa współpraca w dziedzinie turystyki we współczesnym świecie* [w:] J. Wyrzykowski, K. Klementowski (red.), *Współczesne tendencje w turystyce i rekreacji*, Akad. Wychow. Fizycz., Wrocław.
- Gaś M., Kidoń E., Rotter K., 2003, *Województwo małopolskie – turystyka*, Folia Geogr. ser. Geogr.-Oecon., 31-32, Kraków.
- Guzik Cz., 2001, *Rolnictwo i agroturystyka w koncepcji wielofunkcyjnej wsi w Bieszczadach i Beskidzie Niskim*, Zesz. Nauk. AR w Krakowie, 1.
- Guzik Cz., 2003, *Agrotourism in the Podhale Region (villages of Białka and Bukowina Tatrzńska example)*, [w:] W. Kurek (red.), *Issues of tourism and health resort management*, Prace Geogr. Inst. Geogr. i Gosp. Przestrz. UJ, 111.
- Jackowski A., 2003 *Święta przestrzeń świata. Podstawy geografii religii*, Wyd. UJ.
- Kidoń E., 2003, *Zasady kształtowania uzdrowisk Beskidu Sądeckiego w świetle idei zrównoważonego rozwoju*, praca doktorska w IGiGP UJ, Kraków.

- Kurek W., 2001, *Tendencje rozwoju turystyki w Alpach* [w:] B. Kortus (red.), *Człowiek i Przestrzeń*, Inst. Geogr. i Gosp. Przestrz. UJ, Kraków.
- Kurek W., 2003, *Tourism in Poland at the time of systemic transformations after 1989* [w:] W. Kurek (red.), *Issues of tourism and health resort management*, Prace Geogr. Inst. Geogr. i Gosp. Przestrz. UJ, 111.
- Kurek W., 2004a, *Turystyka na obszarach górskich Europy. Wybrane zagadnienia*, Inst. Geogr. i Gosp. Przestrz. UJ, Kraków, 204.
- Kurek W., 2004b, *Turystyka na obszarach górskich w świetle idei zrównoważonego rozwoju* [w:] J. Wyrzykowski, K. Klementowski (red.), *Współczesne tendencje w turystyce i rekreacji*, Akad. Wychow. Fizycz., Wrocław.
- Kurek W., 2005, *Developing the Euroregions along the Polish-Slovak Border* [w:] D. Turnock (red.), *Foreign Direct Investment and Regional Development in East Central Europe and the Former Soviet Union*, ASHGATE, Univ. of Leicester, Leicester.
- Mika M., 2000, *Turystyka jako czynnik przemian środowiska przyrodniczego-stan badań*, Prace Geogr. Inst. Geogr. i Gosp. Przestrz. UJ, 106.
- Mika M., 2003, *Environmental impact of tourism development in reception areas in Poland and methods of controlling them*, [w:] W. Kurek (red.), *Issues of tourism and health resort management*, Prace Geogr. Inst. Geogr. i Gosp. Przestrz. UJ, 111.
- Mika M., 2004, *Turystyka a przemiany środowiska przyrodniczego Beskidu Śląskiego*, Inst. Geogr. i Gosp. Przestrz. UJ, Kraków, 228.
- Pawłusiński R., 2003, *Rozwój turystyki jako cel współpracy samorządów lokalnych*, [w:] J. Biliński, D. Sawaryn (red.), *Turystyka czynnikiem integracji międzynarodowej*, Wyższa Szkoła Informatyki i Zarządz., Rzeszów.
- Pawłusiński R., 2005, *Samorząd lokalny a rozwój turystyki. Przykład gmin Wyżyny Krakowsko-Częstochowskiej*, Inst. Geogr. i Gosp. Przestrz. UJ, Kraków, s. 211.
- Pitrus E., 2005, *Polskie uzdrowiska karpackie w czasie transformacji*, [w:] Wahla A. (red.), *Transformační procesy 1990-2005: Sborník z příspěvků z Mezinárodní geografické konference konané v Ostravě ve dnech 10. a 11.10.2005*, Ostravská Univerzita v Ostravě, Ostrava.
- Pitrus E., 2006, *Uzdrowiska karpackie w dobie transformacji*, *Turyzm*, 16, 1.
- Ptaszycka-Jackowska D., Baranowska –Janota M., 2003, *Tourism within the Polish and Slovak transfrontier region* [w:] W. Kurek (red.), *Issues of tourism and health resort management*, Prace Geogr. Inst. Geogr. i Gosp. Przestrz. UJ, 111.
- Ptaszycka-Jackowska D., 2004a, *Les problèmes transfrontaliers polono-slovaques. Plusieurs enjeux à prendre en compte* [w:] K. Krzemień (red.), *Les transformations du milieu montagnard – Carpates, Massif Central et autres montagnes d'Europe*, Prace Geogr. Inst. Geogr. i Gosp. Przestrz. UJ, 113.
- Ptaszycka-Jackowska D., 2004b, *Współpraca transgraniczna w Sudetach Polskich w dokumentach i opracowaniach planistycznych*, Probl. Zagosp. Ziem Górskich, PAN, Komit. Zagosp. Ziem Górskich, 50.
- Rotter K., 2002, *Łańcuchy i systemy hotelowe w Polsce, Turystyka i Hotelarstwo*, 2, Wyższa Szkoła Turystyki i Hotelarstwa w Łodzi.
- Rotter K., 2004, *Ekonomiczne znaczenie lokalizacji hotelu w przestrzeni miasta, Turystyka i Hotelarstwo*, 5, Wyższa Szkoła Turystyki i Hotelarstwa w Łodzi.

- Sołjan I., 1999, *Funkcjonowanie sieci maryjnych ośrodków kultowych w Karpatach Polskich w latach 1772-1992*, Inst. Geogr. i Gosp. Przestrz. UJ, Kraków.
- Warszyńska J., 2002, *Zintegrowane łańcuchy hotelowe w krajach zachodniej Europy na przełomie XX i XXI w.*, Turyzm, 12/2, Wyd. Uniw. Łódzkiego.
- Warszyńska J., 2003, *International tourism in the last decade of the 20th century*, [w:] W. Kurek (red.), *Issues of tourism and health resort management*, Prace Geogr. Inst. Geogr. i Gosp. Przestrz. UJ, 111.
- Zawilińska B., 2004, *Rola parków krajobrazowych w rozwoju turystyki (na przykładzie parków krajobrazowych w Karpatach)*, Zesz. Nauk. Wyższej Szkoły Bankowości i Finansów w Bielsku-Białej, 1.
- Zawilińska B., 2003, *Opportunities for ecotourism development in the Magurski National Park and its buffer zone* [w:] W. Kurek (red.), *Issues of tourism and health resort management*, Prace Geogr. Inst. Geogr. i Gosp. Przestrz. UJ, 111.